

Реліквія повернулася

Сергій ДУБРОВІН

Ікона XVI століття «Покрова Богородиці» авторства майстра Галицької школи Дмитрія вартістю 350 тисяч дол. США, яку ще в січні 1984 року викрали з фондосховища Львівського музею українського мистецтва (нині – Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького), – знову в Україні. Розшукав її в одній з європейських держав російський колекціонер Ігор Возяков під час формування колекції для приватного музею «Дім Ікони».

Ікона становить особливу історико-мистецьку цінність у різних аспектах: як один із творів майстра Дмитрія, як приклад найбільш ранніх ікон празникового ярусу українського іконостаса та як цінний матеріал для дослідження іконографії «Покрова Богородиці», випадків розміщення якої до початку XVIII століття в іконостасі відомо лише кілька. За результатами порівняння художньо-образних та техніко-технологічних характеристик майстрові Дмитрію приписують ще низку ікон. Загалом це 10 творів, серед яких і «Покрова Богородиці». З огляду на її розміри вона належить до святкового ряду іконостаса.

Немає жодного сумніву, що це оригінал. Річ у тому, що для проведення експертизи до Швейцарії було запрошено провідних спеціалістів. У результаті кількох мистецтвознавчих експертиз підтверджено, що це та сама святиня – ікона «Покрова Богородиці», яка належала львівському музею.

Резонансна крадіжка, що прогрімала на весь колишній Радянський Союз, сталася у Вірменському храмі Львова. Тоді будівля слугувала фондосховищем Національного музею. Приміщення не охоронялося. Про це знав місцевий житель на прізвище Святій. Він разом із двома спільниками й посягнув на реліквію. Злодіїв упіймали, але повернути по гаря-

чих слідах удалося лише 9 ікон. Інші тринадцять ікон, зображення та опис яких були опубліковані в Каталозі культурних цінностей, викрадених із музеїв та культових споруд України, перебували в розшуку.

Через сім років після викрадення ще одну ікону «В'їзд Христа в Єрусалим» знайшли в Німеччині. За сприяння Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України, який очолює Юрій Савчук, її повернуто нашій державі урядом ФРН. І ось тепер музею повертають одинадцятку ікон, написану у XVI столітті. Головна хранителька фондів Львівського національного музею Данута Посацька розповідає, що вони ніколи не вилучали цієї ікони з інвентаризаційного списку. Тож нічого не треба дописувати в цьому музейному фоліанті: вона просто повертається на своє місце.

Поціновувач старожитностей Ігор Возяков, який виявив бажання передати ікону в дар Україні, розповідає: «Це була підготовка нової експозиції музею. Експерти розглядали кожну нову річ. Одна з експертів звернула увагу на цей раритет. Чекай, сказала вона мені, давай поглянемо уважніше. На задній стінці ікони номер музею був замазаний свинцевою фарбою, що унеможливило розгляд бодай чогось ні в ультрафіолеті, ні в рентгені.

У кінцевому підсумку, коли вже не залишалося сумнівів, що річ викрадена, я її викупив і вирішив, що вона має повернутися на своє законне місце, й ось ікона тут, у вас».

«Покрова Богородиці» – ікона, що надзвичайно високо цінувалася, зокрема, серед українського козацтва. Після багатьох років, коли старожитності з України чи не масово вивозилися, досить незвичним є сам факт такого повернення, вважає Володимир Яворівський, Голова парламентського Комітету з питань духовності та культури.

У рідні стіни ікона зі столиці держави повертатиметься в супроводі правоохоронців. Благословляючи святиню в дорогу, міністр культури Михайло Кулиняк поплював через плече: «Це той випадок, коли можна поплювати. Жоден музей світу не застрахований від подібного. Найголовніша наша радість, що змогли цю ікону повернути».

Генеральний директор Львівського національного музею ім. А. Шептицького Ігор Кожар вірить, що ця ікона – не остання, яку розшукають: «Ми знаємо, що в приватній колекції є ще одна викрадена ікона. Щоб повернути її додому, музей і держава докладатимуть спільних зусиль».

У музеї повернену реліквію тепер охоронятимуть як співробітники державної служби охорони, так і сигналізація.

Власник раритету І. Возяков (праворуч) виявив бажання передати ікону в дар Україні та повернути її Національному музею імені Андрея Шептицького у Львові